

KLASIKAPLUS.CZ

1. Lucie Hilscherová: Když začala znít česká hymna, měla jsem co dělat, abych udržela slzy dojetí

24.10.2022 [klasikaplus.cz](https://www.klasikaplus.cz) - Josef Zedník

[Odkaz na originál](#)

Klíčová slova: divadle; moravskoslezském; Národním; Ostravě

"Smetana byl vlastně mým prvním krokem k velkému romantickému repertoáru."

"Od studií miluji písňovou tvorbu. Urputně ji prosazují, přestože pořadatelé koncertů většinou preferují recitály operních árií."

"Práce se studenty na konzervatoři či například na HAMU by mě lákala, ale příležitost se zatím nenaskytla."

S mezzosopranistkou Lucií Hilscherovou jsem se poznal zhruba před dvaceti lety a už tenkrát mi bylo jasné, že jde o velkou osobnost. Vždy se projevovala takovým svým jakoby aristokratickým jednáním... Je v určitém smyslu tajemná, ale ve výsledku skromná a milá dáma, která uspěla tím, že umí zpívat, a to v mezinárodním měřítku. V blízké době ji čeká koncert v režii spolku Lieder Company z děl českých skladatelů dvacátého století, který se koná 13. listopadu v Sále Martinů. Zaznějí tam písně Jiráka, Bořkovce, Máchy, Hurníka či Schulhoffa. V září ji návštěvníci mohli vidět v Koncertu pro Evropu, pořádaném festivalem Prague Sounds, který v přímém přenosu přenášela Česká televize.

"Když jsem studovala, vůbec jsem netušila, kam má kariéra může dojít. Bivil mě sborový zpěv, ale podvědomě jsem cítila, že jsem spíš individualistka a potřebuji mít na vše vlastní názor – což ve sboru úplně dobře nefunguje. Sólově jsem dlouho zpívala hudbu starších období, od baroka až po raný romantismus. Své hlasové možnosti jsem prohlubovala převážně prostřednictvím písňového a oratorního repertoáru. V současné době mnou nejvíc rezonuje hudební řeč pozdního romantismu a hudba soudobá. " – to jsou slova Lucie Hilscherové, se kterou jsme se potkali v kavárně na pražských Vinohradech.

Lucko, sleduji tě dlouho a vidím spíše tvou koncertní činnost, nežli operní představení v divadlech...

Ano, v českých divadlech jsem se už dávno zapsala jako zpěvačka menších a středních rolí. I když řada z nich mi přirostla k srdci, tak už mě to přestalo naplňovat. Zkušenosti přibývaly a vhodné příležitosti nepřicházely, protože jsem byla zaškatulkovaná. Začala jsem tedy nabídky odmítat. Sice jsem od přírody bojovnice, ale nedokážu klepat na zavřené dveře. Tam, kde nevidím alespoň malinkou škvírku, tam se necpu. Když se mi začalo výrazněji dařit v koncertním oboru, tak jsem se tam nasměřovala a příležitostí začalo velkou měrou přibývat. Dnes mám možnost zpívat na těch nejvýznamnějších evropských koncertních pódii, spolupracuji se skvělými umělci, hodně cestuji a dělám mě to šťastnou.

Ale to bych nebyla já, aby mě něco nehnalo dál. Takže jsem během covidové pauzy znovu začala pracovat na operním repertoáru a samotnou mě překvapilo, jak můj hlas během posledních let vyrostl co do barvy, rozsahu i objemu. Mohu si nyní dovolit zpívat dramatictější a vypjatější role. Sice takříkajíc za pět dvanáct, ale cítím, že přišel čas i v opeře ukázat, co ve mně je. (směje se)

Pojďme k tvým začátkům...

Pocházím z Hranic na Moravě, kde jsem na ZUŠce hrála na klarinet a mým snem bylo věnovat se profesionálně hudbě. Kromě toho jsem ale byla nadaná na jazyky a bavily mě přírodní vědy, takže mě rodiče přesvědčili, abych šla na gymnázium. I když jsem tam nebyla úplně šťastná, dnes děkuji za všeobecné vzdělání a širší rozhled, než by mi mohla nabídnout úzkoprofilová škola.

Také jsem v té době našla zálibu ve vokální tvorbě. Oproti klarinetu mi totiž nabízela novou dimenzi – možnost prezentovat text, toto privilegium má v hudbě jen lidský hlas. Mezi spoustou mých zájmů se láska ke zpěvu postupně stala mým životním tématem. Zpěv je jako řeka, bere mě svým proudem, určuje můj směr a dává mi energii. Aniž bych se nějak extrémně snažila, stále cítím, že mě vede tou správnou cestou.

To máš ohromné štěstí!

Je to štěstí! UVědomuji si, že je hodně skvělých zpěváků s nádhernými hlasy. Mají evidentní potenciál, ale příležitost nedostali, nebyli ve správné chvíli na správném místě anebo je to holt osud, nevím...

A jak to bylo po gymnáziu?

Po maturitě jsem šla na pedagogickou fakultu do Plzně. V té době jsem si myslela, že čím dál budu od rodičů a budu moci žít po svém, tím budu šťastnější, což byl samozřejmě nesmysl. Zkrátka, z jednoho konce republiky až na ten druhý, abych našla sama sebe. Naštěstí to byla správná volba. Začala jsem studovat učitelství hudební výchovy v kombinaci s německým jazykem, a když příští rok otevřeli obor psychologie, změnila jsem aprobaci na psychologii. Aby toho nebylo málo, za pár let jsem si přibrala ještě další magisterské studium – učitelství sólového zpěvu. V Plzni jsem kromě dvou magisterských titulů získala skvělé přátele, inspirativní pedagogy a také první sólové role v divadle. Ráda na ta léta vzpomínám.

A jak to vlastně bylo s tvými profesionálními začátky?

Když nepočítám koncerty a soutěže během studia, tak prvním zásadním krokem byl můj stipendijní pobyt na univerzitě v německém Chemnitz. Tam mi došlo, že můj přirozený pěvecký projev během pěveckého školení ztratil volnost a naopak získal limitující nánosy umělého perfekcionismu. Zpívat technicky pro mě tehdy znamenalo dokonale spojovat tóny a nechybovat. S každou chybou jsem se trýznila sebeobviňováním, že nejsem perfektní. A pak jsem přijela do Německa a tam mi řekli: "Ale ty jsi perfektní! Máš talent, zpíváš velice dobře, ale cílem není technicky perfektní zpěv, nýbrž schopnost prostřednictvím své interpretace přinést posluchači zážitek!"

Když jsem začala nad hudbou přemýšlet jako nad prostředkem k tomu zážitku, a ne jako nad dobře splněným úkolem, břímě ze mě spadlo. Německo u mě zafungovalo a začala jsem jezdit na Rillingovu Bachakademii ve Stuttgartu.

Aha, to jsem vůbec nevěděl, a to se známe takových let! Jak to tam probíhalo?

Studovala jsem u Hedwig Fassbender a u Helen Donath. Obě výtečné pedagožky, skvělé a inspirativní umělkyně. Kromě přípravy na písňové recitály jsme během kurzů připravovali skladbu, kterou pak někteří z nás provedli s Helmuthem Rillingem. Takto jsem zpívala

Bachovo Vánoční oratorium a Schumannovy Scény z Fausta ve spolupráci s Bach Collegium Stuttgart a se Stuttgartským rozhlasovým symfonickým orchestrem na festivalech Musikfest Stuttgart a Beethovenfest Bonn.

To jsou velmi inspirující profesionální začátky! Neuvažovala jsi o tom, že v Německu zůstaneš?

Já v té době pendlovala mezi Prahou, Plzní a Stuttgartem. Popravdě jsem hodně zvažovala, zda v Německu zůstat. Ale potřeba rodinného zázemí a přibývajících příležitostí u nás mě přesvědčily vrátit se domů. Jednou za čas mě přepadne splín a říkám si, jestli jsem si na tom rozcestí ne zvolila tu pro mě horší cestu, ale je, jak je.

A co tvé první divadelní angažmá u nás?

Ještě během studia jsem přijala asi na jeden a půl roku úvazek ve sboru Státní opery, a to bylo moje první a jediné angažmá. I když jsem tam dostávala nějaké sólové příležitosti, nebylo to ono a táhlo mě to dál. Od té doby jsem už téměř dvacet let na "volné noze". Velkým milníkem ve tvé kariéře byla osobnost Jiřího Bělohávků. Můžeš našim čtenářům prozradit více?

Ono to celé začalo poněkud komicky. Zpívala jsem v Národním divadle Háty v Prodané nevěstě v inscenaci Magdaleny Švecové. Zrovna jsem vstoupila na scénu, když jsem v portále zahlédla Jiřího Bělohávků. Říkala jsem si, že není třeba nervovat, že asi jen něco zkusíš s orchestrem a přišel se podívat, co se zrovna hraje. Zanedlouho mi přišla z BBC Symphony Orchestra nabídka ke spolupráci na koncertě a natáčení Prodané nevěsty. Popravdě jsem si myslela, že je to vtípek od nějakých kolegů. Když jsem zkusmo proklepla všechny šprýmaře a všichni se tvářili nevinně, teprve potom jsem do Londýna odepsala.

Nakonec z toho byl jeden z nejkrásnějších zážitků, na které dodnes vzpomínám. Role Háty sice není nijak významná, ale přesto se ke mně maestro Bělohávek choval s uznáním a úctou. Dával mi najevo radost, že s ním spolupracuji právě já. Jako kdyby cítil, že ocenění mé práce bylo něco, co jsem tehdy nejvíc potřebovala. Dodnes, když je mi nejhůř, připomínám si jeho slova. Zůstane v mém srdci napořád...

To byla jediná spolupráce s BBC Symphony?

Ano, prozatím jediná. Ale do londýnské Barbican Hall jsem se vrátila ještě dvakrát, a to v roce 2019 s London Symphony Orchestra pod vedením Kazushiho Onoa a letos společně s Českou filharmonií a Semjonem Byčkovem. V obou případech se jednalo o altový part v

Janáčkově Glagolské mši.

Pojďme ještě na chvíli k tvému působení na operních scénách...

Úplně první role jsem získala ve Státní opeře a v Divadle J. K. Tyla, kde jsem zpívala například Emilii v Otellovi, Marcellinu ve Figarově svatbě, Bertu v Lazebníku sevillském, Reichovou ve Veselých paničkách windsorských nebo Třetí dámu v Kouzelné flétně.

Následovalo Národní divadlo, kde jsem kromě zmíněné Háty v Prodané nevěstě ztvárnila Martu v Jolantě, Chůvu v Borisi Godunovi nebo Větrovou v Hábově Nové zemi. Ve Slezském divadle v Opavě jsem zpívala například Quickly ve Falstaffovi. Velice ráda vystupuji v **Národním divadle moravskoslezském v Ostravě**, nejprve jako Adelaide ve Třech přáních Bohuslava Martinů, potom jako Panna Róza v Tajemství, Martinka v Hubičce a nejnověji jako Marja Alexandrovna v Zásnubách ve snu Hanse Krásky. Velice ráda vzpomínám na spolupráci se Státním divadlem v Košicích, kde jsem ztvárnila Matku Marii v Poulencových Dialozích Karmelitek, a na hostování v Národním divadle v Mannheimu, kde jsem pár dní před premiérou narychlo zaskočila jako Marta v Jolantě.

Ve tvém repertoáru dominuje česká opera, obzvláště často interpretuješ hudbu Bedřicha Smetany. Jaký máš k jeho hudbě vztah?

Když jsem dostala nabídku na Prodanou nevěstu v Národním divadle, říkala jsem si, proč zrovna Smetana, že to ve mně vůbec nerezonuje. Šla jsem tehdy do hudební studovny v knihovně, půjčila si všechny dostupné nahrávky a celý den jsem poslouchala. Pamatuji si, že mě donutili zvednout se až těsně před zavíračkou, zrovna když jsem asi podesáté poslouchala "Ten lásky sen" s Gabrielou Beňačkovou. Měla jsem slzy jako hrachy.

Když jsem v roce 2008 zpívala Smetanu poprvé, jediné obavy jsem měla, abych byla vůbec slyšet. Možná ani nebyla, nevím. V té době jsem se cítila dobře v hudbě starších období, milovala jsem Bacha, Händela, Rossiniho a Donizettiho. Ale dnes už je to jiné. Cítím, že můj hlas je na Smetanu ten pravý. Panna Róza a Martinka jsou jedny z mých nejmilejších rolí. O co bych přišla, kdybych to tenkrát nezkusila! Smetana byl vlastně mým prvním krokem k velkému romantickému repertoáru. Postupně jsem nastudovala Ježibabu v Rusalce, Azucenu v Trubadúrovi a pokukuji po dalších expresivnějších rolích, o kterých se mi dřív ani nesnilo.

Kdybych se zeptal: Mahler, nebo Mozart?

Rozhodně Mahler.

Čajkovský, nebo Musorgský?

Stravinský (směje se).

Tak mě napadá, jak se ti vlastně zpívá v ruštině?

Ruskou hudbu mám moc ráda, ale protože jsem měla ruštinu ve škole pouze jeden rok, tak jsem se jí vyhýbala, případně ji zpívala jen z fonetického přepisu. Když jsem dostala od Pražského jara nabídku interpretovat altové sólo v Alexandru Něvském ve spolupráci se Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK pod vedením dnes už bohužel zesnulého Alexandra Vedernikova, brala jsem to jako velkou výzvu. Bohužel platí, že čím je nám jazyk bližší a slova podobnější, tím víc jsou slyšitelné nedokonalosti. Pracovala jsem poctivě na výslovnosti s rodilou mluvčí a ocenila to jak odborná kritika, tak sám pan dirigent. Dnes už

jsem tímto směrem odvážnější a postupně do svého repertoáru přidávám i ruskou tvorbu.

A další řeči?

Určitě nejlépe se mi zpívá německy, pak italsky. Líbí se mi francouzština, ale bezpečně se v ní cítím jen díky tomu, že mám jazykovou poradkyni v mé výborné kamarádce, mezzosopranistce Dagmar Šaškové, trvale žijící v Paříži. Tím potvrzuji, že hudba a přátelství nezná hranic. No, a na zpěv je mi pak paradoxně nejméně pohodlná angličtina. Zpívala jsem lotyšsky, hebrejsky, maďarsky, co jazyk, to další příběh a zážitek.

Lucko, ty jsi velká propagátorka i hudby dvacátého století a současných autorů – to vzniklo jak?

Od studií miluji písňovou tvorbu. Urputně ji prosazuji, přestože pořadatelé koncertů většinou preferují recitály operních árií. Takové koncerty nemám příliš v oblibě, operní árie vytržené z kontextu a prováděné na koncertním pódiu často zabřednou do pouhé exhibice. Postupně jsem do svých komorních recitálů začala zařazovat hudbu dvacátého století, často navzdory požadavkům pořadatele, a nezřídka právě tyto skladby měly největší úspěch. A to už byl jen krok k hudbě soudobé.

Takže jsi navázala i spolupráci se skladateli, že?

V roce 2012 se mi naskytla spolupráce s brněnským souborem Ensemble Opera Diversa, který se na soudobou hudbu specializuje. Poprvé jsem se představila v cyklu Písně větru a krve pro mezzosoprán a orchestr od lotyšského skladatele Peterise Plakidise. Lotyšský jazyk jsem samozřejmě neznala, ale napadlo mě zavolat na lotyšskou ambasádu, zda by mi někdo nepomohl pomoci. Obratem se mi ozvali zpět s tím, že shodou okolností je manželka tehdejšího lotyšského rady bývalou studentkou právě Plakidise! To byla neuvěřitelná náhoda. V Brně jsem se pak seznámila i se samotným skladatelem. Od té doby jsem zpívala opravdu velké množství děl soudobých skladatelů, některé skladby byly také zkomponovány přímo pro mne.

Lucko, co tě v nejbližší době čeká?

Nyní bych primárně ráda našla čas k dopsání disertace. Na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy se zabývám tvorbou českých soudobých skladatelů, konkrétně mariánskou tematikou v duchovních písních pro sólový hlas a varhany. Zatím to vypadá na nekonečný příběh, protože stále objevuji další a další zajímavé skladby, ale čas je neúprosný, musím práci brzy dokončit.

Z hudebních projektů se moc těším na koncert z děl českých skladatelů dvacátého století, který se koná 13. listopadu v Sále Martinů, kde mají posluchači jedinečnou příležitost vyslechnout písně Jiráka, Bořkovce, Máchy, Hurníka či Schulhoffa. Koncert pořádá spolek Lieder Company, jehož jsem hrdou členkou. Je nesmírně inspirativní obklopovat se umělci podobně zapálenými pro písňovou tvorbu. A hlavně mě těší, jak se s každým dalším koncertem výrazně rozšiřuje naše posluchačská základna!

Z projektů vzdálenějších se plánuje mé další vystoupení na Pražském jaru, hostování v Národním divadle a několik zahraničních produkcí. Ale doba je nejistá, proto raději stojím nohama na zemi a snažím se těšit jen tak opatrně.

Ty se ale také věnuješ učení...

Ano, vedle soukromé výuky řadu let učím hlasovou přípravu studenty pedagogické fakulty – budoucí učitele hudební výchovy. I když jsou to často úplní začátečníci, většinou se setkávám s velkým nadšením a je skvělé sledovat jejich pokroky. Díky této práci jsem začala komplexněji přemýšlet nad zpěvem, nad psychosomatikou, důležitostí správného postavení těla v souvislosti s fonací, artikulací a dechem, hledám možnosti, jak odstranit svalové blokády a tenze. Hodně vnímám intuitivně, ale abych mohla lépe formulovat, musela jsem nastudovat spoustu literatury. Myslím, že to pomohlo i mně samotné.

Líbilo by se ti učit sólový zpěv na konzervatoři či na vysoké hudební škole?

Studenti hudební výchovy mají omezenou časovou dotaci výuky, pokud nepracují na zpěvu i soukromě, málokdy mohou dojít tam, kam studenti sólového zpěvu. Práce se studenty na konzervatoři či například na HAMU by mě z tohoto důvodu lákala, ale příležitost se zatím nenaskytla.

Na závěr našeho rozhovoru si neodpustím připomenout tvou spolupráci s Českou filharmonií se Semjonem Byčkovem. Jak to vzniklo?

V roce 2018 jsem maestru Byčkovovi předzpívala, vyšlo to a moc jsem se těšila na závěrečný koncert Pražského jara 2020. Jak to dopadlo, asi netřeba popisovat – rušení jedné produkce za druhou a téměř dva nekonečné roky bez práce. Nicméně jsem od té doby v České filharmonii získala řadu dalších příležitosti a jsem za to opravdu vděčná.

Ano, naposledy evropský zájezd s Janáčkovou Glagolskou mší do Skotska, Francie a Španělska, že?

Přesně tak. Nejprve jsme letos na jaře provedli tři koncerty v Rudolfinu, ty natáčela stanice Mezzo, následoval Musikverein ve Vídni, Labská filharmonie v Hamburku a Barbican Hall v Londýně. V létě jsme Glagolskou vezli na festivaly do San Sebastianu, Santanderu, francouzského Saint-Jean-de-Luz a Edinburghu.

Vyvrcholením celého turné byl Koncert pro Evropu, pořádaný festivalem Prague Sounds, který v přímém přenosu přenášela Česká televize. Ve všech směrech to byla úžasná a inspirativní spolupráce, ten pocit národní hrdosti byl nepopsatelný! Většina z nás si uvědomovala, že jsme součástí něčeho zcela výjimečného. V momentě, kdy začala znít česká hymna, měla jsem co dělat, abych udržela slzy dojetí.

Já z toho byl také úplně mimo, pouštěl jsem si ten záznam snad pětkrát!

Přiznám se, že jsem záznam ještě neviděla. Zním své hodnotící já. Ráda bych si zapamatovala zážitek tak, jak jsem ho vnímala svými smysly a srdcem – nezprostředkovaně a autenticky. Televize je mocné médium a koncert měl obrovskou odezvu. Nechci, aby to vyznělo pateticky, ale hlavním poselstvím té akce bylo připomenout sami sobě i světu, že naše krásná a svébytná země má bohatou historii, má co nabídnout dnes a nezalekne se ani budoucnosti. Věřím, že ten večer česká hudba dokázala být nadějí těm, kteří už začali ztrácet víru...

Lucko, děkuji za rozhovor a přeji vše dobré v tvých dalších projektech i v osobním životě!

